Meeting at the Well

(Image: Marc Chagall)

Genesis 29

1. Then Jacob went on his journey, and came to the land of the people of the east. 2. And he looked, and
saw a well in the field, and, lo, there were three flocks of sheep lying by it; for from that well they
watered the flocks; and a great stone was upon the well's mouth. 3. And there were all the flocks
gathered; and they rolled the stone from the well's mouth, and watered the sheep, and put the stone
again upon the well's mouth in his place. 4. And Jacob said to them, My brothers, where are your from?
And they said, Of Haran are we. 5. And he said to them, Know you Laban the son of Nahor? And they
said, We know him. 6. And he said to them, Is he well? And they said, He is well; and, behold, Rachel
his daughter comes with the sheep. 7. And he said, Behold, it is yet high day, nor is it time that the
cattle should be gathered together; water the sheep, and go and feed them. 8. And they said, We can not,
until all the flocks are gathered together, and till they roll the stone from the well's mouth; then we will
water the sheep. 9. And while he still spoke with them, Rachel came with her father's sheep, for she
kept them. 10. And it came to pass, when Jacob saw Rachel the daughter of Laban his mother's brother,
and the sheep of Laban his mother's brother, that Jacob went near, and rolled the stone from the well's
mouth, and watered the flock of Laban his mother's brother. 11. And Jacob kissed Rachel, and lifted up
his voice, and wept. 12. And Jacob told Rachel that he was her father's brother, and that he was
Rebekah's son; and she ran and told her father.

Itzik Manger, 1901–1969

1. Rokhl Geyt tzum Brunem nokh Vaser

Rokhl shteyt baym shpigl un flekht
Ire lange shvartze tzep,
Hert zi vi der Tate hust[1]
Un sapet[2] af di trep.

Loyft zi gikh tzum alker[3] tzu:
“Leah, der Tate! Shnel!”
Leah bahalt dem shundroman[4]
Un vayzt zikh af der shvel.

Dos *ponim* bleykh un oysgetzamt
Di oygn royt un farveynt.
“Leah, makhst fun di oygn a *tel,*
Genug shoyn far haynt geleynt.”

Un Rokhl nemt dem vaserkrug
Un lozt zikh tzum brunem geyn —
Di demerung iz blo un mild,
Khotsh nem un khap a veyn.

רחל שטייט ביים שפּיגל און פלעכט
אירע לאַנגע שוואַרצע צעפּ,
הערט זי ווי דער טאַטע הוסט
און סאַפּעט אויף די טרעפּ.

לויפט זי גיך צום אַלקער צו:
”לאה! דער טאַטע! שנעל !“
לאה באַהאַלט דעם שונדראָמאַן
און ווייזט זיך אויף דער שוועל.

דאָס פּנים בלייך און אויסגעצאַמט,
די אויגן רויט און פאַרוויינט.
”לאה, מאַכסט פון די אויגן אַ תל,
גענוג שוין פאַר היינט געליינט.“

און רחל נעמט דעם וואַסערקרוג
און לאָזט זיך צום ברונעם גיין –
די דעמערונג איז בלאָ און מילד,
כאָטש נעם און כאַפּ אַ וויין.

Zi geyt. Un ibern tunkeln feld
Blitzt shnel farbay a hoz.[5]
– Tshirik! – A *lamed-vovnikl*
Tshirket in tifn groz.

Un afn himl shemerirt
An oyringl fun gold:
“Ven s’voltn khotsh gevezn tzvey,
Ay volt ikh zy gevolt.”

A fayfl fayft in der noent:
Trili, trili, trili –
Un s’shmekt mit demerung un hey
Fun ale shof un ki.

Zi loyft. Shoyn shpet. In *chumesh* shteyt:
Baym brunem vart a gast,
Di katz hot zikh gevashn haynt
Un zi hot haynt gefast.

Zi loyft un s’finklt iber ir
Dos oyringl fun gold:
Ven s’voltn khotsh gevezn tzvey,
Ay volt zi zey gevolt.

זי גייט. און איבערן טונקעלן פעלד
בליצט שנעל פאַרביי אַ האָז.
– טשיריק! – אַ למד-וואָווניקל
טשירקעט אין טיפן גראָז.

און אויפן הימל שעמערירט
אַן אוירינגל פון גאָלד:
”ווען ס'וואָלטן כאָטש געוועזן צוויי,
איי וואָלט איך זיי געוואָלט.“

אַ פייפל פייפט אין דער נאָענט:
טרילי, טרילי, טרילי –
און ס'שמעקט מיט דעמערונג און היי
פון אַלע שאָף און קי.

זי לויפט. שוין שפּעט. אין חומש שטייט:
ביים ברונעם וואַרט אַ גאַסט,
די קאַץ האָט זיך געוואַשן היינט
און זי האָט היינט געפּאַסט.

זי לויפט און ס'פינקלט איבער איר
דאָס אוירינגל פון גאָלד:
ווען ס'וואָלטן כאָטש געוועזן צוויי,
איי וואָלט זי זיי געוואָלט.

Yankev Ovinu shlept zikh mid
In shpetn ovnt arayn –
Ot iz der brunem dortn links,
Do muz es zikher zayn.

Er nemt dos *chumeshl* aroys:
"Avade, avade do –
Iz vi-zshe kumt es taki, ha,
Vos zi iz nokh nishto?"

Zi geyt, zi loyft, ay Foterl!
Mitn krigl in der hant,
Nokh shener vi in *chumesh* shteyt –
An *emeser* barliant.

"*Gutn Abend*, sheyne *Madmazel,*
Ikh bin do, visn zi,
A *ger*, a fremder in dem ort,
Dos heyst, az nisht fun hi.

Nor kh'hob do, *fraylayn,* visn zi,
Ayn onkl in dem land,
Er muz ihn, *fraylayn,* visn zi,
Avadi zayn bakant.

Lovn heyst er, visn zi,
Er iz nisht abi-ver,[6]
Bay undz in shtetl zogt men az
Er iz ayn *milyoner*."

יעקב אבינו שלעפט זיך מיד
אין שפעטן אָוונט אַריין –
אָט איז דער ברונעם דאָרטן לינקס,
דאָ מוז עס זיכער זיין.

ער נעמט דאָס חומשל ארויס:
”אוודאי, אוודאי דאָ –
איז ווי-זשע קומט עס טאַקע, האַ,
וואָס זי איז נאָך נישטאָ ?“

זי גייט, זי לויפט, איי פאָטערל !
מיטן קריגל אין דער האַנט,
נאָך שענער ווי אין חומש שטייט –
אַן אמתער באַרליאַנט.

”גוטן אַבענד, שיינע מאַדמאַזעל,
איך בין דאָ, וויסן זי,
אַ גר, א פרעמדער אין דעם אָרט,
דאָס הייסט, אַז נישט פון הי.

נאָר כ'האָב דאָ, פריילין, וויסן זי,
איין אָנקל אין דעם לאַנד,
ער מוז איהן, פריילין, וויסן זי,
אוודאי זיין באקאַנט.

לבן הייסט ער, וויסן זי,
ער איז נישט אַבי-ווער,
ביי אונדז אין שטעטל זאָגט מען אַז
ער איז איין מיליאָנער.“

"Lavan Ha'Arami, yunger man,
Dos iz dokh mayn *Papa!"* –
"Oyb kh'hob keyn *toyes,*[7] visn zi,
Zent ir dos *Fraylayn Ra—"*

"Un ir zent Yakob, mayn kuzen?"
Un zi vert vi tzunter[8] royt
Un Yankev trakht in hartz bay zikh
– Oowa, a *vazshne*[9] moyd!

Zey gibn beyde zikh di hent,
A kiler ovntvint
Nemt zey beyde fest arum
A *rega* un -- farshvindt.

”לאַבאַן האַראַמי, יונגער מאַן,
דאָס איז דאָך מיין פּאַפּאַ! “ –
”אויב כ’האָב קיין טעות, וויסן זי,
זענט איר דאָס פריילין ראַ— “

”און איר זענט יאַקאָב, מיין קוזען? “
און זי ווערט ווי צונטער רויט
און יעקב טראַכט אין האַרץ ביי זיך
— או-וואַ, אַ וואַזשנע מויד!

זיי גיבן ביידע זיך די הענט,
אַ קילער אָוונטווינט
נעמט זיי ביידע פעסט ארום
אַ רגע און — פאַרשווינדט.

Dos Lid fun a Libe

By Max Janowski & Bea Horwitz, mid-1950s

Geyendik zikh tzu dem brunem
Hob ikh mit a yat[10] bakent.
Mit a shvartzinker *tshuprine*[11]
Un mazolyes[12] oyf di hent.

Ikh blayb shteyn farshemt, a blase
Un mayn hartz klapt: tik tak tik.
Er helft trogn mir dos vaser
Un mir geyen trit bay trit.

Kh'hob farblondzhet mit di emers[13]
S'vart der tate oyf a trunk
Nor mayn hartz es veyst di emes
Er is sheyn un ikh bin yung.

S'kumt ontkegn di levoneh.
S'trelt der solevay baym taykh.
Vi a fayer brent mayn *ponim*
Ven er fregt "Vest zayn mayn vayb?"

Zukhn loyft men tzu dem brunem
Vu s'iz nor an ort farhan
Kh'bin mit vaser nit gekumen:
Ikh bin gekumen mit mayn man.

Endnotes

1. Husn / hustn – to cought
2. Sapen / sopen – to pant, gasp
3. Alker – alcove, nook, den
4. Shundroman – trashy novel
5. Hoz – hare
6. Abi-ver – [just] anyone
7. Toyes – mistake (Hebrew ta'ut)
8. Tzunder – tinder, embers
9. Vazshne – remarkable, impressive
10. Yat – chap, fellow
11. Tshuprine – tuft of hair
12. Mazolyes – calluses
13. Emers – buckets